

חינוך לחיים

פרשת במדבר

בפרשה "וידבר ה' אל משה במדבר סיני", ובשבוע הבא נקבל שוב את התורה שניתנה במדבר. מדוע ניתנה תורה דווקא במדבר ולא כשהיו עם ישראל עדיין במצרים? ללמדנו על המצב האידיאלי המתאים לקבל תורה – 'מצב של מדבר'. במדבר אין טרדות ועיסוקים מיותרים, אנשים הנכנסים למדבר הם ממוקדי מטרה, באים להשיג משהו מאוד מסוים, לעבור דרכו או כדי למצוא שקט נפשי ויוצאים ממנו חזרה. כשהיה רצון לקבל את התורה באמת, הוא צריך לצאת מ'מצרים' המייצגת את טרדות החיים, ולהיכנס לבית המדרש מתוך 'מצב של מדבר', כשהוא מתנתק מכל מה שיכול להסיח את דעתו מהמטרה, בשאיפה להגיע לשקט נפשי שיאפשר לו ריכוז וחיבור אמיתי לתורה.

ושנתעמק קצת נראה שבשלושה דברים נתנה התורה: במדבר, באש, ובמים. במדבר דכתיב: ויבואו מדבר סיני. באש דכתיב: והר סיני עשן כולו כי ירד עליו ה' באש. במים דכתיב: גם עבים נטפו מים, מה אלו בחינים לעולם, אף דברי תורה בחינים לעולם. במדבר, אש ומים - אינם רק שמות עצם. הם מצבים אנושיים. כלנו מכירים אותם. אנחנו חווים אותם באורח יומיומי כמעט. יש ימים של "אש" - הכל בוער בלהט אש קודש. אתה מלא תשוקה וערגה, דיבורי הקדוש הלוהטים נמסכים בדמך, ואתה חש את הקשר העמוק עם מילות הגמרא ומתערטל אפוא מכל קשר לעולם גשמי עלוב ועכור. יש גם את הימים של "מים" - אתה מרגיש שהתורה מרווה את צימאונך כשתייה צוננת בימי חמה היוצאת מנרתיקה כימי קיץ דן. אפילו כדג שהמים הם ביתו הטבעי. ויש גם ימים נטולי תחושות. ימים של "מדבר" צחית, ימים אשר אין בהם חפץ "ומי השנאה" בלשון רבינו תם. ימים שהחשק נאלם והגמרא לא קורצת לך במיוחד. בימים הללו אתה צריך להקריב את החלב והדם, להשאיר את הטעמים האנושיים של פלפולי ה'ראשונים' בצד ולהתמכר לקדושת התורה נטו. להחיות עצמך מעצם הדיבורים שהם דיבורי אלוקות, דברי אלוקים חיים ומלך עולם. גם בלי להבין, גם בלי "תיבול" של ראשונים. מדברי הגמרא עצמם לבד. המדרש הנזכר מלמד אותנו שבאלו ואלו כאחד ניתנה תורה. המהלך מלכתחילה הוא של "רצוא ושוב". הימים הנמוכים לכאורה, אינם ימי 'בדיעבד', אותם כדאי למחוק מדפי חינוך. ממש לא. הם הימים שבהם מלכתחילה. שכן, לצד הקולות והברקים וההר עשן, היא ניתנה במדבר, בארץ לא זרועה, המלאה קוצים וברקנים. "ימים שאין בהם חפץ" במלוא מובן המילה.

"זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך, לכתך אחרי במדבר". בדיבורי ההשתוקקות שלו קרא פעם הגאון הצדיק רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א: הקב"ה מביע את אהבתו לבניו עם קדושים. ודווקא כאן הוא לא מדגיש את המעמד הגדול והבוער של הר סיני עצמו. "זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך" לא ברגעי מתן תורה עצמם. כי אם דווקא ברגעים האביכים והמאובקים של המדבר "לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה". אלו ימיו הגדולים של היהודי, ימים המצרפים את נפשו ומהווים מסלול לעלייה גבוהה יותר לאחרים. הבה נבעיר עצמנו מאישה של תורה. נבין שמהרגעים המאובקים צומח לו החיבור המופלא לקדושת התורה ולזיכוכ שהיא מקנה לנו.

ועוד רעיון - מדוע ניתנה התורה "במדבר"? באחת השנים, לקראת 'סוף הזמן' בישיבת לומז'א, ניגשו תלמידים להיפרד ממורם הגאון רבי יחיאל מיכל גורדון זצוק"ל. כל אחד מהם היה אמור לפנות לדרכו, למקומו ולחיו. ביקש רה"ל לצייד אותם בצידה לדרך, משהו שיתאים לכל אחד ואחד מהם. חיפש ומצא! בני, פנה לתלמידיו האהובים. רבים מכם יזכו בוודאי לקבל משרות רבנות, ואחרים לא יזכו. הבה ואספר לכם סיפור שישמש לכם כעין מורה דרך לחיים. הצאר הרוסי, ניקולאי הראשון, יצא פעם לערוך סיור במדינות מלכותו. כשהגיע אל המדינה הראשונה ונתקבל בברכה על ידי המושל המקומי, פנה אליו הצאר ושאל: "איך אתה מנהל את עניני המדינה?" "לפי החוק ככתבו וכלשונו!" - השיב המושל. נתן בו הצאר מבט מאיים וקבע: "אתה מפוטר!" אלפי האזרחים הוכו בתדהמה. נבצר מהם להבין: במה חטא המושל?! אך איש לא העז לערער על דברי הצאר במיוחד לא על ניקולאי הראשון ימ"ש שנודע כעריץ קשה לב וכונה "צאר הברזל". בערב, בעת המשתה החגיגי, לאחר שהצאר לגם כמה כוסות 'וודקה' ורוחו הייתה טובה עליו, אזר עוז אחד מאנשי הפמליה המלכותית, ושאל אותו לפשר החידה המוזרה, ומדוע הדיח את המושל מכהונתו רק משום שהוא מדקדק בספר החוקים. השיב הצאר ואמר: "כדי לנהל מדינה על פי החוק, ככתבו וכלשונו, אין צורך במושל. בשביל זה יספיק סמל משטרה..." המסר שעולה מן סיפור ה'צידה לדרך' הוא חד וברור: כדי להתנהל כיהודי מוכרחת ה'תורה' להיחפך ל'תורת חיים'. שכן השולחן ערוך החמישי, מעולם לא הודפס, וכדי לדעת כיצד להתנהל על כל צעד ושעל אי אפשר להתנהג כסמל משטרה, בעל ראש קטן, שפוטר את עצמו בכך שנוהג "על פי הספר", אלא יש להפעיל גם את ה'תוונא דליבא' - שפת הלב. שמא יש כאן ביאור חדש אודות הסמיכות של פרשת במדבר לחג השבועות. כאשר אדם יושב בעיר, תחת גפנו ותאנתו, וחי כיהודי, הוא עדיין לא עמד במבחן התורה האמיתי. דווקא במדבר, אי שם בין הגאיות, ללא ספרים, דווקא שם עומדת למבחן מהותו של יהודי. אם הוא יהודי תורתי במלוא מובן המילה, אזי גם במדבר הוא ימשיך לחיות כיהודי. אך אם התורה שלו אינה מופנמת בעומק הנפש, אזי ימצא את עצמו במדבר ערום ועריר.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com